

Tillægsbetænkning over forslag til lov om egnsudvikling.

(Afgivet af udvalget den 2. juni 1958).

Udvalget har holdt 1 møde efter sagens 2. behandling.

Et *flertal* (Einer-Jensen, Lund Jensen, Helge Madsen, Th. Mikkelsen, Peter Nielsen, Poul Nilsson, A. C. Normann, Hans Rasmussen og Peter Ravn) indstiller lov-

forslaget til *endelig vedtagelse* i den skikkelse, hvori det vedtoges ved 2. behandling.

Et *mindretal* (Damsgaard, Fanger, Foged, Ejnar Hansen, Skov Jørgensen, Ole Bjørn Kraft, Lorentzen og H. C. Toft) indstiller lovforslaget til *forkastelse*.

Damsgaard.	Einer-Jensen, formand.	Fanger.	Foged.	Ejnar Hansen.	Lund Jensen.
Skov Jørgensen.	Ole Bjørn Kraft.	Lorentzen.	Helge Madsen.	Th. Mikkelsen.	
Peter Nielsen, ordfører.	Poul Nilsson.	A. C. Normann, næstformand.	Hans Rasmussen.		
	Peter Ravn.	H. C. Toft.			

Betænkning

over andragende om folketingets samtykke i henhold til grundlovens § 57, 2. punktum.

(Afgivet af udvalget for forretningsordenen den 3. juni 1958).

Folketingets formand har i overensstemmelse med forretningsordenens § 25 den 24. april d. å. tilstillet udvalget følgende andragende:

Til folketinget.

Undertegnede Elith Jensen andrager herved om folketingets tilladelse til at anlægge sag mod medlem af folketinget, fhv. justitsminister, landsdommer Helga Pedersen.

Med henvisning til vedlagte genpart af andragerens skrivelse til finansudvalget af 6. marts 1958, bilag A, samt med henvisning til vedlagte udskrift af Københavns byrets 14. afdelings dombog, bilag B,*) andrager undertegnede herved om at erholde folketingets tilladelse til at anlægge sag mod fornævnte Helga Pedersen.

Sagens akter, fremlagt af andrageren i den ved Københavns byret pådømte sag, bilag B, Elith Jensen mod Helga Pedersen, vedlægges med bemærkning om, at de i sagen fremlagte bilag 1-15 i høj grad berettiger, at andragendet imødekommes.

I henhold til den af vidnet redaktør Bent Juhl under retsmødet den 9. april 1958, foreholdt vidne- og strafansvar, afgivne vidneforklaring er det fastslået, at Aftenbladets referat, sagens bilag 2, af et den 13. februar 1958 i partiet venstre på Christiansborg afholdt gruppemøde, er et objektivt, korrekt gengivet referat!

På nævnte gruppemøde har Helga Pedersen ifølge sagens bilag 2 udtalt følgende:

„Hun kunne bl. a. henvise til, at Elith Jensen var løbet fra et forlig, hun som justitsminister havde sluttet med ham.“

Andrageren har som sagsøger under sagens foretagelse processuelt påstået, at sagsøgtes ovenanførte udtalelse er vildledende, misvisende og urigtig, og sagsøgeren har videre processuelt påstået, at sagsøgte har nedværdiget sig til på partiet venstres gruppemøde den 13. februar 1958 at have ført deltagerne i omhandlede gruppemøde bag lyset.

Sagsøgeren har i retten under partsansvar hævdet: „at sagsøgeren ikke er løbet fra noget forlig“, med tilføjende: „Hvorfor skulle jeg dog det.“

Sagsøgtes påklagede udtalelse i nævnte gruppemøde den 13. februar 1958 omhandles særligt af sagens bilag 15, og såvel dette som de øvrige bilag 1-14, deri af sagsøgeren fremførte anbringender, er ikke under nogen form, hverken af sagsøgte eller den for sagsøgte mødte sagfører, bestridt, endside på nogen måde forsøgt imødegået!

Sagsøgte har til Social-Demokraten den 15. februar 1958, jfr. sagens bilag 3, udtalt: „... kun kan jeg sige, at Aftenbladets fremstilling er forkert“.

Sagsøgeren har heroverfor i retten processuelt påstået, at det er løgn, når sagsøgte til Social-Demokraten udtaler sig som ovenfor anført, under henvisning til vidnet Bent Juhls vidneforklaring om, at Aftenbladets referat er et objektivt og korrekt gengivet referat af sagsøgtes udtalelse på gruppemødet den 13. februar 1958.

Ej heller blev sagsøgerens påstand om, at ovenanførte udtalelse er løgn, bestridt, endside imødegået, hverken af sagsøgte eller den for sagsøgte mødte sagfører.

*) Optrykt som bilag 1 til nærværende betænkning.

Det er retsregel, at hvad der under processen ikke er bestridt, anses for indrømmet, jfr. retsplejelovens § 281, stk. 1 og stk. 2.

Den påklagede udtalelse er en i henhold til straffelovens § 267, stk. 1 og stk. 2, ærerørig, ringeagtende og strafbar ærefornærmende ytring, der har haft til hensigt at nedsætte sagsøgeren i medborgernes agtelse, idet en person, der løbet fra et forlig, undlader at overholde en aftale, alment anses for upålidelig eller uvederhæftig. Endvidere er den påklagede udtalelse, jfr. sagens bilag 2, foranlediget optaget i et trykt skrift, hvorved den påklagede udtalelse har fået en større udbredelse, hvilket i høj grad har forøget det krænkende i ytringen, og derfor strafbar i henhold til straffelovens § 267, stk. 3.

Den påklagede udtalelse er fremsat bag sagsøgerens ryg, og udtalelsen falder derfor ind under straffelovens § 268, der vel forudsætter, at det oplyses, både at ytringen er usand, og at sagsøgte har været vidende herom. Det er under sagens foretagelse af sagsøgeren processuelt påstået, og ifølge sagens bilag 15 dokumenteret, at den påklagede udtalelse er usand.

Andrageren har ingen anden udvej end ved en ærefornærmelsessag at påstå den påklagede udtalelse ved dom kendt ubeføjet, idet udtalelsen vitterlig har nedsat sagsøgeren i borgernes agtelse, i hvis opretholdelse andrageren i gunstig muligt omfang har den største interesse.

„Helga Pedersen — og dermed venstre har sat sig imod — aktionen ventes afblæst“, hedder det, jfr. bilag 2, og videre: „Der synes ingen ende på Elith Jensens genvordigheder“.

Det ligger i sagens natur, at en person, der er løbet fra et forlig, slutter man ikke på ny forlig med.

Den påklagede udtalelse har bevirket, at partiet venstre gik imod og desavouerede sine partifæller i finansudvalget, der den 7. februar 1958 gav tilslutning til, at andrageren fik oprejsning og erstatning for de domme, der er overgået andrageren i Kyhl-sagen.

I henhold til straffelovens § 29, stk. 1, anmodes om, at andragendet må blive behandlet som hastesag!

Skodsborg, 23. april 1958.

Med højagtelse

Elith Jensen.

Udvalget har såvel fra kammeradvokaten som fra statsretskyndige ved Københavns universitets rets- og statsvidenskabelige fakultet indhentet udtalelser angående fortolkningen af grundlovens § 57, 2. punktum. Disse udtalelser er tillige med den i andragendet omtalte byretsdom aftrykt som bilag til nærværende betænkning.

Udvalget gør ikke indstilling.

Marius Buhl, næstformand.	Chr. Christiansen.	Einer-Jensen.	Erik Eriksen.	Holger Eriksen.
Aage Fogh.	Kirsten Gloerfelt-Tarp.	Gøting.	Horn.	Per Hækkerup.
Jørgen Jørgensen (Ullerup).	Thisted Knudsen.	Ole Bjørn Kraft.	Helge Madsen.	
K. Axel Nielsen.	Gustav Pedersen, formand.	Edel Saunte.	Sønderup.	
Poul Sørensen.	Thestrup.	Øllgaard.		

Bilag 1.

Udskrift af dombogen for Københavns byrets 14. afdeling.

År 1958, den 23. april, blev i sag nr. A. 7344/1958, Elith Jensen, Strandvej 215, Skodsborg,
mod
fhv. justitsminister Helga Pedersen, Statsholdervej 19, København,
afsagt sålydende

DOM:

I sin udgave for den 14. februar 1958 indeholdt „Aftenbladet“ en meddelelse, hvori omtales et af justitsministeren for finansudvalget indbragt forslag om en godtgørelse til sagsøgeren under nærværende sag, Elith Jensen, hvorefter det i meddelelsen hedder:

„.....
Men i går er der sket en overraskende kovending i sagen. Venstre har på et partimøde desavoueret sine egne repræsentanter i finansudvalget og sagt NEJ. Efter forlydende var det den tidligere justitsminister, Helga Petersen, som satte sig imod forslaget. Hun kunne bl. a. henvise til, at Elith Jensen var løbet fra et forlig, hun som justitsminister havde sluttet med ham, ...“

I sin udgave for den 15. februar 1958 indeholdt „Social-Demokraten“ en meddelelse, hvori det omtales, at justitsministeren, efter at tanken om en godtgørelse til sagsøgeren var blevet rejst i finansudvalget, i et samråd med dette har indvilget i at fremsætte forslag herom under forudsætning af, at der opnåedes enstemmig tilslutning fra alle folketingets partier. Bladet refererer derefter en samtale med sagsøgte under nærværende sag, fhv. justitsminister Helga Pedersen, hvori det blandt andet hedder:

„.....
— I „Aftenbladet“ oplyses det, at De som argument for afvisningen i gruppen bl. a. anførte, at Elith Jensen tidligere er løbet fra et forlig, som De afsluttede med ham i Deres egen justitsministertid.

— Jeg er ikke berettiget til at give oplysninger om forhandlingerne i et lukket partimøde. Kun kan jeg sige, at

bladets fremstilling er forkert. Jeg har i gruppen nævnt den forligserklæring, som Elith Jensen underskrev i 1951 efter forhandling med daværende statsadvokat A. Bach, men som aldrig blev til noget. . .“

Under anbringende af, at han, medens sagsøgte var justitsminister, ikke har sluttet et forlig med hende, og at udtalelsen derfor er urigtig, ærekrænkende og har skadet ham under overvejelserne af en eventuel godtgørelse til ham af statskassen, har sagsøgeren nu under denne sag endeligt nedlagt påstand på, at den af sagsøgte ifølge „Aftenbladet“ for den 14. februar 1958 fremsatte påstand, at sagsøgeren „er løbet fra det forlig, hun som justitsminister har sluttet med ham“, kendes ubeføjet, at sagsøgte ifølge „Social-Demokraten“ for den 15. februar 1958 fremsatte udtalelse, „kun kan jeg sige, at „Aftenbladet“s fremstilling er forkert“, ligeledes kendes ubeføjet, at sagsøgte ikendes straf i henhold til straffelovens §§ 267, 1., 2. og 3. stykke, og 268 og tilpligtes at erlægge en af retten fastsat sum til bestridelse af omkostningerne ved dommens kundgørelse, dog ikke under 500 kroner.

Det bemærkes, at sagsøgeren oprindelig ved sagens indbringelse for retten har påstået sagsøgte dømt for overtrædelse af de ovenfor citerede straffelovsbestemmelser ved den 14. februar 1958 at have fremsat den påklagede udtalelse over for „Aftenbladet“, men med rettens med sagsøgte tilslutning givne tilladelse ændrede sagsøgeren denne påstand, efter at meddelelsens forfatter, journalist ved „Aftenbladet“ Bent Jacobsen Juhl, som vidne havde forklaret, at han ikke forud for meddelelsens indrykkelse havde talt med sagsøgte. Det er af dette vidnes forklaring endvidere fremgået, at meddelelsen er en korrekt gengivelse af ham tilgæede oplysninger, som han vidste stammede fra et lukket gruppemøde i partiet venstre. Vidnet har ikke inden meddelelsens affattelse indhentet gruppens tilladelse til at referere mødet. Referatets indhold er ikke blevet

kritiseret over for vidnet af sagsøgte eller andre medlemmer af venstres partigruppe. Vidnet har ikke efter den 14. februar 1958 haft samtale med sagsøgte om meddelelsens indhold eller fra hende modtaget anmodning om at berigtige den.

Da den af sagsøgeren ændrede påstand angår udtalelser, som sagsøgte hævdes at have fremsat i et af partiet venstres folketingsgruppe den 13. februar 1958 afholdt partimøde, har retten ønsket afgjort spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgeren under hensyn til bestemmelsen i grundlovens § 57, 2. pkt., er berettiget til at iværksætte den af ham rejste tiltale uden samtykke fra folketinget.

Sagsøgeren har i denne anledning gjort gældende, at den nævnte grundlovsbestemmelse ikke kan finde anvendelse, da sagen ikke angår en udtalelse fremsat fra folketingets talerstol, men i et gruppemøde, der ikke har været mere fortroligt, end at oplysning om, hvad der er passeret, har kunnet tilgå „Aftenbladet“, og har begæret sagen udsat for at indhente en udtalelse fra folketingets formand over spørgsmålet, hvilket retten har afslået. Sagsøgeren har endvidere anført, at sagsøgte har undladt over for „Aftenbladet“ at berigtige referatet, hvorfor hun må anses at have vedstået udtalelsen uden for folketinget.

Sagsøgte har påstået sagen afvist og til støtte herfor anført, at bestemmelsen i grundlovens § 57, 2. pkt., må omfatte ytringer, fremsat ikke alene fra tingets talerstol, når de dog er fremsat i hvervet som folketingsmand, herunder også i et partimøde.

Retten har herefter optaget spørgsmålet om sagens afvisning til særskilt påkendelse.

Det skal indledningsvis bemærkes, at der for retten, ud over hvad foran er gengivet, intet foreligger til oplysning om, hvorvidt sagsøgte har fremsat den påklagede udtalelse.

I øvrigt bemærkes, at retten under hensyn til, at den nævnte grundlovsbestemmelse har til formål af hensyn til folketingsforretningernes bedst mulige fremme at sikre folketingets medlemmer den størst mulige ytringsfrihed, må mene, at det for bestemmelsens anvendelse ikke kan være en forudsætning, at ytringerne er fremsat fra folketingets talerstol, men at hovedvægten

ved afgrænsningen af dens anvendelsesområde bør lægges på, om ytringerne er fremsat under udøvelse af hvervet som folketingsmand. Idet dette hverv nødvendigvis medfører deltagelse i rådslagninger og drøftelser, ikke blot i det samlede ting, men også i dets udvalg, samt i partimøder, som det enkelte politiske partis folketingsmænd afholder vedrørende anliggender, som er eller vil blive dem forelagt i folketinget eller dets udvalg, finder retten, at det ikke kan udelukke anvendelse af bestemmelsen i grundlovens § 57, 2. pkt., at en udtalelse, der giver anledning til påtale, er fremsat i et sådant partimøde, uden at det herved kan tillægges betydning, om mødet gennemføres strengt som fortroligt. Da den påklagede udtalelse ifølge den nedlagte påstand skal være fremsat i et partimøde, hvorunder de deltagende folketingsmænd, herunder sagsøgte, ifølge de foreliggende oplysninger har drøftet deres stilling til det for finansudvalget foreliggende spørgsmål om en eventuel godtgørelse til sagsøgeren, må retten herefter anse sagsøgeren for uberettiget til, uden at samtykke fra folketinget foreligger dertil, at iværksætte den af ham under denne sag rejste tiltale. Da der endelig intet grundlag foreligger for den af sagsøgeren hævdede opfattelse, at sagsøgte har vedstået den påklagede udtalelse uden for folketinget, og da påstanden vedrørende sagsøgtes udtalelser til „Social-Demokraten“ findes uden selvstændigt indhold, vil sagen derfor være at afvise.

Sagens omkostninger findes sagsøgeren at burde godtgøre sagsøgte med 200 kr.

THI KENDES FOR RET:

Nærværende sag afvises.

Sagsøgeren Elith Jensen godtgør inden 15 dage fra dommens dato sagsøgte fhv. justitsminister Helga Pedersen sagens omkostninger med 200 kr.

Intet stempelforbehold.

Bjarne Jensen.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Skriverkontoret under Københavns Byret, den 23. april 1958.

Navn.

Bilag 2.

KAMMERADVOKATEN

København, den 16. maj 1958.

Til folketingets præsidium.

I skrivelse af 17. f. m. har præsidiet anmodet mig om en udtalelse om, hvorvidt udtalelser af et folketingsmedlem fremsat på et gruppemøde i folketinget må anses omfattet af bestemmelsen i grundlovens § 57, 2. pkt., hvorefter intet folketingsmedlem for sine ytringer i folketinget uden tingets samtykke kan drages til ansvar uden for samme, og jeg skal i den anledning tillade mig at ytre:

Regler om parlamentsmedlemmers immunitet har, jfr. Poul Andersen: Dansk Statsforfatningsret. (1954) p. 293-294, udviklet sig i England, blev optaget i Frankrigs forfatninger fra det 18. og 19. århundrede og vandrede derfra over i en række andre europæiske statsforfatninger, således i Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1849 § 61, der er den direkte kilde til den nugældende § 57 i grundloven af 1953.

Den ved sådanne regler hjemlede udvidede ytringsfrihed er begrundet i hensynet til folketingsmandatets særlige natur; det er anset nødvendigt for den rette udførelse af hvervet som folketingsmedlem, at tingets medlemmer i denne deres egenkab frimodigt skal kunne udtale sig om alle statens anliggender, som kommer til forhandling i tinget, uden i den anledning at skulle risikere forfølgelse fra offentlig eller privat side, medmindre folketinget selv giver sit samtykke dertil. Reglerne skal sikre det enkelte folketingsmedlem, at ingen udenforstående kommer til at afgøre, for hvilke i hvervets medfør fremsatte ytringer medlemmet vil kunne drages til ansvar, og skal tillige tjene til værn for tingets værdighed, der ville kunne lide under en modsat ordning.

Efter grundlovens § 57, 2. pkt., gælder immuniteten *ytringer i folketinget*. Ved

„ytringer“ må forstås udtalelser i ord, altså sproglige tilkendegivelser i mundtlig eller skriftlig form. Der er dog i den statsretlige teori almindelig enighed om, at også afstemninger, selv om disse ikke udtrykkes direkte i ord, men f. eks. derved at medlemmerne rejser sig op som tilkendegivelser med en sproglig mening, må anses omfattet af immuniteten. Andre handlinger falder altså uden for denne.

Med hensyn til den nærmere forståelse af udtrykket „i folketinget“ bemærkes på den ene side, at ikke enhver ytring fremsat af et folketingsmedlem i folketingssalen eller i de af folketinget i øvrigt brugte lokaler omfattes af immuniteten, på den anden side at immuniteten ikke er begrænset alene til ytringer, der fremsættes af et folketingsmedlem som led i dettes deltagelse i forhandlingerne i folketingets møder i salen. Det har i teorien steds været antaget, at ikke blot ytringer af et folketingsmedlem på vælgermøder eller i aviser og tidsskrifter falder uden for immuniteten, men at dette også må gælde om ytringer af privat natur, som et folketingsmedlem fremsætter over for et andet medlem eller over for ikke-medlemmer, selv om ytringen fremkommer i folketingsbygningen eller endog i selve salen, medens tingets forhandlinger foregår.

Immuniteten gælder med andre ord — samstemmende med dens formål og begrundelse — sådanne ytringer, der fremsættes af et folketingsmedlem under udøvelse af sin virksomhed som sådan, altså når folketingsmedlemmet i sammenhæng med tingets virksomhed tager stilling til emner, som af regeringen, af vedkommende medlem selv eller af andre medlemmer bringes frem til behandling eller afgørelse i tinget.

Der kan derfor ikke være tvivl om, at

ytringer, der fremsættes af et folketingsmedlem i de af folketinget til behandling af de tinget forelagte sager nedsatte udvalg, og som vedrører medlemmets standpunkt til de emner, udvalget skal tage stilling til, omfattes af immuniteten. Dette har da også stedse været antaget i den statsretlige teori, i hvilken sammenhæng jeg kan henviser til Holck: Statsforfatningsret (1869) p. 184, Matzen: Statsforfatningsret (1908) II p. 314, Berlin: Statsforfatningsret (1930) I p. 413, Ross og Ernst Andersen: Statsforfatningsret (1948) II p. 26 og Poul Andersen: Statsforfatningsret (1954) p. 296. Poul Andersen nævner i denne den seneste fremstilling af den danske statsforfatningsret ikke blot ytringer i udvalg som omfattet af immuniteten, men tillige ytringer i en parlamentarisk kommission og i det udenrigspolitiske nævn. Det kan herved tilføjes, at Poul Andersen anser det for tvivlsomt, om der trods udtryksmåden „i folketinget“ overhovedet gælder nogen stedlig begrænsning for immuniteten efter § 57, 2. pkt., og herom henviser til, at der er lige så god grund til at lade ansvarsfriheden omfatte ytringer under forhandlinger i f. eks. folketingets finansudvalg, når dette måtte holde møde under en besigtigelse i en provinsby, som når dets møder holdes i folketingsbygningen.

I Knud Berlins ovennævnte fremstilling af statsforfatningsretten p. 413 er i en note (nr. 89) anført, at udtalelser i partimøder ikke omfattes af immuniteten, og der kan næppe være tvivl om, at forfatteren med udtrykket „partimøder“ i første række sigter til de i præsidiets forespørgsel omtalte gruppemøder. I fremstillingen hos Ross og Ernst Andersen p. 26 nævnes som faldende uden for immuniteten „udtalelser fremsat i partimøder uden for rigsdagen“; denne bemærkning kunne nærmest tyde på, at udtalelser på gruppemøder i folketingsbygningen måtte være omfattet af immuniteten, men det er dog tvivlsomt, om bemærkningen kan tages som udtryk for en stillingtagen fra forfatterens side i så henseende. Hvis forfatterne havde ønsket at give udtryk for en sådan opfattelse, havde det i al fald været naturligt, at dette var sket direkte. I Poul Andersens senere fremstilling af

statsforfatningsretten er under omtalen af reglen i § 57, 2. pkt., intet anført om, hvorvidt denne omfatter ytringer i gruppemøder.

I Poul Andersens nysnævnte værk om statsforfatningsretten gives p. 312-319 en fremstilling af folketingets almindelige arbejdsmåde, og herunder — i et afsnit med overskriften „Arbejdsgrupper inden for Folketinget“ — behandles i særlige underafsnit såvel arbejdet i *udvalg* som virksomheden i *partigrupperne*. I sidstnævnte underafsnit — p. 317-319 — udvikles nærmere, at de politiske partier efterhånden er kommet til at spille en større og større rolle i folke-repræsentationens arbejde, og at disse partigrupper, der har en fast organisation i folketinget, som regel holder „partimøder“ hver dag, når der er møde i folketinget.

Som ligeledes af Poul Andersen anført er partigrupperne og de af disse afholdte gruppemøder (partimøder) vel ikke nogen officiel instans i folketingets arbejde, men en stor del af de politiske forhandlinger finder sted i gruppemøderne, og det standpunkt, der her tages til de folketinget forelagte sager, bliver i reglen afgørende for udfaldet af afstemninger i udvalg og i tinget.

Som forholdene har udviklet sig, må et folketingsmedlems stillingtagen i gruppemøderne anses som et nødvendigt led i udøvelsen af hvervet som folketingsmedlem. Ytringer i gruppemøderne vedrørende forelagte anliggender med henblik på disses eventuelle senere behandling og afgørelse i udvalg eller i tinget kan derfor ikke anses som værende af privat natur, men netop afgivet i hvervets medfør og bør følgelig — når hensyn til immunitetens formål og begrundelse — være omfattet af immuniteten, både af hensyn til det enkelte folketingsmedlem og af hensyn til tinget selv.

Som det vil være præsidiets bekendt, har det rejste spørgsmål om, hvorvidt reglen i § 57, 2. pkt., omfatter ytringer af et folketingsmedlem fremsat på et gruppemøde i folketinget, været fremme under en af repræsentant Elith Jensen for nylig mod medlem af folketinget, landsdommer Helga Pedersen anlagt sag. Københavns byret har under 23. f. m. afsagt dom i sagen med det resultat, at søgsmålet blev afvist. I dommen, hvoraf afskrift vedlægges*), udtaler retten bl. a.:

*) Se bilag 1.

Bilag til bet. o. andragende om folketingets samtykke i henh. t. grundlovens § 57, 2. pkt.

„I øvrigt bemærkes, at retten, under hensyn til, at den nævnte grundlovsbestemmelse har til formål af hensyn til folketingsforretningernes bedst mulige fremme at sikre folketingets medlemmer den størst mulige ytringsfrihed, må mene, at det for bestemmelsens anvendelse ikke kan være en forudsætning, at ytringerne er fremsat fra folketingets talerstol, men at hovedvægten ved afgrænsningen af dens anvendelsesområde bør lægges på, om ytringerne er fremsat under udøvelse af hvervet som folketingsmand. Idet dette hverv nødvendigvis medfører deltagelse i rådslagninger og drøftelser ikke blot i det samlede ting, men også i dets udvalg, samt i partimøder, som det enkelte politiske partis folketingsmænd afholder vedrørende anliggender, som er eller vil blive dem forelagt i folketinget eller dets udvalg, finder retten, at det ikke kan udelukke anvendelse af bestemmelsen i grundlovens § 57, 2. pkt., at en udtalelse, der giver anledning til påtale, er fremsat i et sådant partimøde, uden at det herved kan tillægges betydning, om mødet gennemføres strengt som fortløbet. Da den påklagede udtalelse ifølge den nedlagte påstand skal være fremsat i et partimøde, hvorunder de deltagende folketingsmænd, herunder sagsøgte, ifølge de foreliggende oplysninger har drøftet deres stilling til det for finansudvalget foreliggende spørgsmål om en eventuel godtgørelse til sagsøgeren, må retten herefter anse sagsøgeren for uberettiget til, uden at samtykke fra folketinget foreligger dertil, at iværksætte den af ham under denne sag rejste tiltale.“

Af det ovenanførte vil fremgå, at jeg må være enig i dommens resultat, ligesom jeg kan tiltræde dens begrundelse herfor. Da vægtige hensyn såvel til det enkelte folketingsmedlem som til tinget selv taler for, at

ytringer af et folketingsmedlem på udvalgs-møder og på gruppemøder i henseende til immuniteten bør behandles ens, må jeg endvidere mene, at de overordnede domstole i påkommende fald vil nå til samme resultat som den omtalte byretsdom. Det kan, når folketingets arbejdsmåde og arbejds-vilkår tages i betragtning, ikke antages, at de overordnede domstole i den omstændighed, at udvalgs-møder er mere „officielle“ end gruppemøder, skulle finde grundlag for forskelsbehandling i den heromhandlede henseende.

Det er herefter min opfattelse, at det af præsidiet rejste spørgsmål må besvares bekræftende.

Jeg finder anledning til at tilføje, at der i teorien har været nogen uenighed om, hvorvidt ansvarsfriheden efter § 57, 2. pkt., også gælder søgsmål, hvorunder der alene nedlægges påstand om mortifikation af den påklagede ytring. Efter den seneste fremstilling af den danske statsforfatningsret, nemlig Poul Andersens ovennævnte værk fra 1954, omfatter immuniteten „ethvert Ansvar, som ved privat eller offentligt Søgsmal for Domstolene, hvad enten der er Tale om Straf eller Erstatning, formentlig ogsaa Mortifikation“. I en note til fremstillingen oplyses, at det norske storting i 1953 har givet tilslutning til en indstilling, hvorefter ethvert søgsmål, være sig til straf, erstatning eller mortifikation, anses for udelukket. Jeg skal ikke gå nærmere ind på dette, men blot bemærke, at immuniteten netop efter dens formål og begrundelse, såvidt jeg kan se, må omfatte ethvert søgsmål mod et folketingsmedlem, hvorved dennes ytringer i folketinget påklages, altså også et søgsmål, hvorunder der kun nedlægges påstand om mortifikation.

Med ærbødighed

H. Hansen.

Bilag 3.

POUL ANDERSEN,
professor, dr. jur.

ALF ROSS,
professor, dr. jur.

København, den 27. maj 1958.

Folketingets formand, hr. folketingsmand Gustav Pedersen, folketinget,
Christiansborg.

Med skrivelse af 8. ds. til det rets- og statsvidenskabelige fakultet har De, i anledning af at hr. Elith Jensen har andraget om folketingets samtykke til sagsanlæg mod folketingsmedlem Helga Pedersen, anmodet fakultetet om en udtalelse om rækkevidden af bestemmelsen i grundlovens § 57, 2. punktum, navnlig med henblik på ytringer fremsat under gruppemøder i folketinget. Dekanen har anmodet os om at afgive en besvarelse direkte til hr. folketingsformanden.

I den anledning skal vi udtale følgende:

Bestemmelsen i nuværende grundlovs § 57, 2. punktum, er — bortset fra de modifikationer, der er en følge af, at „folketinget“ efter grundlovsrevisionen af 1953 har indtaget „rigsdagen“s plads — enslydende med bestemmelsen i grundloven af 1849 § 61, 2. punktum. Denne grundlovsparagraf blev på den grundlovgivende rigsdag vedtaget næsten uden diskussion. Grundlovskomiteens ordfører (Krieger) udtalte under forhandlingerne, at han anså „denne paragrafs indhold for at være en tradition, som følger fra grundlov til grundlov.“ (Forhandlingerne på Rigsdagen 1848-49, sp. 2281).

Regler om den parlamentariske ytringsfrihed udvikledes først i England, blev overtaget af de franske revolutionsforfatninger og er derfra overgået til, så vidt vides, alle nyere forfatninger på demokratisk grundlag. Ordlyden og rækkevidden af disse bestemmelser kan variere noget, men den bærende tanke er i alle tilfælde den samme: ytringsfriheden er ikke tilkendt de parla-

mentariske repræsentanter som en begunstigelse i egen interesse, men reglerne herom er givet for at sikre den parlamentariske forsamlings uafhængighed i det almenes interesse. Skal denne forsamling opfylde sine forfatningsmæssige funktioner, må dens medlemmer kunne udtale sig i fuld frihed uden risiko for mere eller mindre velgrundede søgsmål fra regeringens eller private personers side. Den danske grundlov har ud fra dette synspunkt draget den konsekvens, at ansvarsfriheden kan ophæves ved folketingets samtykke. Da det er folketingets uafhængighed, der værnes gennem immunitetsreglen, har man fundet det naturligt, at folketinget selv må kunne ophæve immuniteten. Tanken er, i overensstemmelse med lovgrunden, at der kan tænkes at forekomme sådanne eklatante misbrug af ytringsfriheden, der ikke på nogen måde kan retfærdiggøres ud fra hensynet til debattens frihed og tingets uafhængighed, at vedkommende folketingsmedlem, når tinget finder, at en overskridelse har fundet sted, ikke bør kunne unddrage sig sit ansvar.

Ansvarsfrihedens udstrækning bestemmes i grundlovens § 57, 2. punktum, som et folketingsmedlems „ytringer i folketinget“. Fortolkningen af dette udtryk må ske i overensstemmelse med de forud angivne hensyn, der begrundet bestemmelsen. Det ledende synspunkt må derfor være, at afgørende er ikke stedet, hvor de pågældende ytringer er fremsat — i folketingsbygningen, endsige i folketingssalen — men derimod om de er fremsat af et medlem af

folketinget *under udøvelsen af dets hverv som folketingsmedlem*. Denne forståelse har fast og almindelig tilslutning i dansk litteratur. Den genfindes således hos Carl Georg Holck (Den danske Statsforfatningsret II, 1869, s. 184), H. Matzen (Den danske Statsforfatningsret II, fjerde udgave 1908, s. 314), Knud Berlin (Den danske Statsforfatningsret. Første Del, 4. udgave 1937, s. 420) og Poul Andersen (Dansk Statsforfatningsret, 1954, s. 296). Også de tilsvarende bestemmelser i fremmede forfatninger fortolkes ud fra dette synspunkt. De talrige henvisninger til fremmed litteratur, der kunne anføres, er formentlig overflødige.

Men selv om det ledende synspunkt for fortolkningen må antages at stå fast, kan den nærmere afgrænsning af, hvad der falder ind under udøvelse af hvervet som folketingsmedlem, give anledning til tvivl. I den seneste fremstilling af dansk statsforfatningsret (Poul Andersen, som anført, s. 296-97) findes herom følgende betragtninger:

„Der er kun Tale om Ytringer i Folketinget. Efter Ordlyden kunde der her synes at være Tale udelukkende om en stedlig Begrænsning; men Hovedsynspunktet maa være, at Ytringen maa være fremsat i Udøvelsen af Hvervet som Folketingsmand, hvilket ofte udtrykkelig er sagt i fremmede Forfatninger. Hvis en Folketingsmand under en Samtale med en Kollega fremsætter en ærefornærmende Sigelse, falder dette uden for Bestemmelsen, ikke blot hvis den fremsættes uden for Rigsdagen, men ogsaa hvis det sker i Salen. Fremsættes Udtalelsen fra Talerstolen eller fra Medlemmets Plads i Form af en Afbrydelse eller som Led i Forhandlinger i et Udvalg, en parlamentarisk Kommission eller det udenrigspolitiske Nævn, gælder Ansvarsfriheden. Det er trods Ordlyden tvivlsomt, om der overhovedet gælder nogen stedlig Begrænsning. Der er i alt fald ligesaa stor Grund til at lade Ansvarsfriheden omfatte Udtalelser under Forhandlinger i t. Eks. Folketingets Finansudvalg,

naar dette maatte holde Møde i en Provinsby under en Rejse, som naar Mødet holdes i Folketingsbygningen. Den nærmere Afgrænsning af, hvad der falder ind under Folketingshvervet, kan give Anledning til Tvivl. Udtalelser paa Vælgermøder eller i Aviser falder givet udenfor.“

Som man vil se, er der ikke i denne udtalelse taget stilling til spørgsmålet, om ansvarsfriheden også omfatter ytringer fremført under et gruppemøde i folketinget. Den hidtil foreliggende praksis — bortset fra den dom, der har givet anledning til forespørgslen — ses heller ikke at være kommet ind på dette spørgsmål.

Partigruppen indtager utvivlsomt en anden stilling end folketingsudvalg og folketingskommissioner. Medens disse udvalg og kommissioner har hjemmel enten direkte i grundloven eller i folketingets forretningsorden, jfr. grundlovens § 19, stk. 3, § 48 og § 51, og således kan betegnes som organiske bestanddele af folketinget, gælder det samme ikke med hensyn til folketingets partigrupper. Det vil dog efter vor opfattelse være urigtigt at tillægge dette formelle forhold afgørende betydning. Afgørende må derimod, i overensstemmelse med det ledende fortolkningssynspunkt, være, om møder i folketingets partigrupper i det faktiske forfatningsliv fungerer som led i folketingsmedlemmernes udøvelse af deres hverv som folketingsmedlemmer. Dette må formentlig siges at være tilfældet, i hvert fald når partigruppen samles for at drøfte spørgsmål, der vedrører anliggender, der er eller vil komme til behandling i folketinget eller dets udvalg, og ikke f. eks. spørgsmål vedrørende partiets organisation, planlægning af en politisk kampagne uden for folketinget eller andre lignende anliggender, der falder uden for folketingsarbejdet som sådant.

I overensstemmelse hermed må det antages, at ansvarsfrihedsreglen i grundlovens § 57, 2. punktum, omfatter også ytringer fremsat i et møde af en partigruppe i folketinget, i hvert fald under de angivne betingelser.

Poul Andersen

Alf Ross.